

Nogle ser en notesbog og en blyant. Andre en avanceret teknologi til bemestring af selvrefleksion og selvfremstilling. Lektor John Krejsler ser det sidste og spør, at logbogen bliver fremtidens evalueringsredskab.

Kære logbog ...

* Livet igennem bliver vi testet. Til den mundtlige eksamen i skolen, ved ansættelsessamtalen eller mødet på arbejdsformidlingen, men også i privatlivet, når vi f.eks. søger en kæreste, en livsledsager eller udvider vores sociale netværk. De, som klarer sig bedst, vil være dem, der evner at stille sig selv i det mest gunstige lys. Det er dem, der kan fornemme, hvad situationen kræver, kan reflektere over sine egne kompetencer og begrunde deres anvendelighed. Og netop disse evner for refleksion og tilpasning bliver man trænet i ved at føre logbog over sin læring, mener John Krejsler, som er lektor ved Institut for Pædagogisk Antropologi ved Danmarks Pædagogiske Universitet.

»Når samfundet og arbejdsopgaverne forandrer sig, bliver man nødt til at udvikle nogle nye evalueringsformer – former som gør, at man bedre kan manøvrere i et sådant samfund. Blandt andet derfor har logbogen i de seneste år fået en markant udbredelse. Som evalueringsform er den seismografisk følsom over for forandringer og bidrager til, at man forholder sig personligt til det, man lærer, og argumenterer for det i forhold til den, man selv er,« siger John Krejsler.

Kampen om individet

Individualisering, læring og magt er begreber, der løber som en rød tråd gennem John Krejslers forskning. For nylig har han redigeret antologien *Pædagogikken og kampen om individet – Kritisk pædagogik, ny inderlighed og selvets teknikker*. Hans eget bidrag indeholder et afsnit om logbogen – både dens vel-

Man lærer at scanne sig selv, spørge sig selv, hvad er det egentlig, jeg kan, og hvad har jeg egentlig forstået af det jeg har lært?

signelser og forbandelser. Om logbogens positive sider skriver John Krejsler, at den »tvinger eleven til at reflektere over sig selv og sin egen læring«, den er 'et fleksibelt redskab' med 'potentielt mange anvendelsesmuligheder', og den tilbyder desuden »et dag-

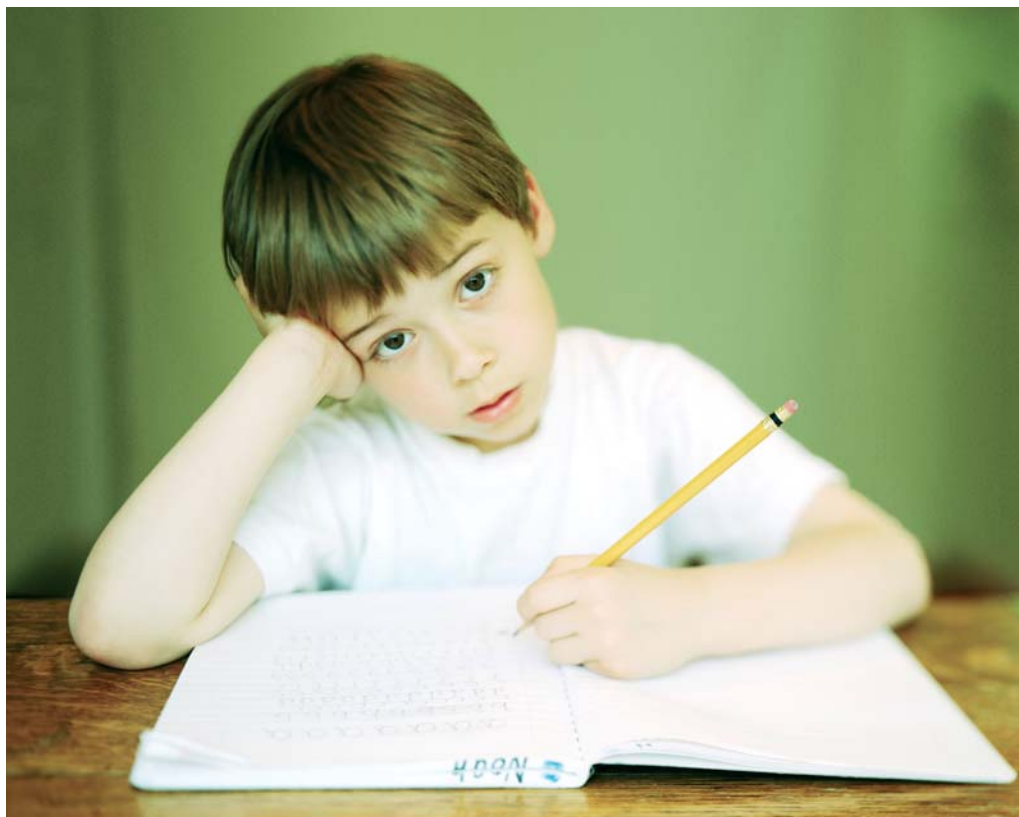

FOTO: CORNIS

Kend dig selv – og dine kompetencer; det er i korteste form idéen med at føre logbog over sin læring.

bogsagtigt refleksionsrum som baggrund for spændende dialoger«. Stærke argumenter, som gør det svært at afvise logbogen i en tid, hvor alle synes at abonnere på idéen om ansvar for egen læring.

Men der er naturligvis også en række negative sider. Misbrug af logbogen kan ifølge John Krejsler spænde fra lærerens ensidige kontrol af eleven til en snagen i elevens personlige liv. Logbogen er med andre ord et tvægget sværd. Den er på en gang dokumentation af elevens dannelsesrejse og en selvangivelse. Den er et redskab til faglig refleksion og samtidig et intimt personligt dokument. Om logbogen lykkes som pædagogisk redskab, er derfor i høj grad et spørgsmål om forholdet mellem elev og lærer.

»I folkeskolen, hvor det personlige, det sociale og det faglige blandes sammen, har man lærere, som er meget psykoanalytiske og i øvrigt psykologisk inspirerede. Jeg har oplevet lærere, som er utroligt dygtige til at hjælpe børnene og gerne vil forstå barnet i forhold til dets situation og drømme. Det kan være godt, hvis læreren er et etisk menneske, der går i spænd med børnene. Det kan også blive et næsten terroristisk regime, hvis læreren bruger logbogen som en måde at kontrollere eleven på og f.eks. hele tiden spørger ind til elevens hjemmesituation eller går for langt i at spørge ind til konflikter i klassen, hvor eleven skal udlevere ting om sig selv, som kan blive brugt mod ham/hende,« advarer John Krejsler.

► Ingen vej udenom

Det er imidlertid ikke et spørgsmål om at være for eller imod. Logbogen er sammen med andre individualiserede læringsformer som f.eks. projektarbejdet kommet for at blive.

»De nye individualiserede undervisningsformer er uomgængelige, hvis man skal lære at manøvrere i et samfund, der består af mere eller mindre tidsbegrænsede projekter, uanset om det er uddannelse, ægteskab eller arbejde. Men indsatsen forhøjes. Der er fare for mere misbrug end nogensinde før. Der er også chance for større gevinst, for alt kan i princippet inddrages i læring – læring er ikke bare i skolen, men gælder hele livet,« siger John Krejsler og giver et eksempel.

»Man lærer ikke bare i skolen, men også på den aktive kulturferie. Når du tager til Paris, så tager du ikke bare af sted for at dovne. Du skal også på Louvre og i teateret, og du evaluerer måske ligefrem, når du tager hjem: Har jeg nu nået nok, mens jeg var i Paris? Har jeg nået at læse de bøger, jeg skulle have læst? Du evaluerer hele tiden dig selv med henblik på at optimere eller realisere dig selv. Idéen om, at du skal realisere dig selv, gør, at du ikke kan lade være med at lære,« siger John Krejsler.

Hæsblæsende vil nogen sikkert mene, men for John Krejsler er der tale om et simpelt vilkår.

»Fordelen er, at man lærer sig en masse kompetencer, som man har brug for for at leve i et senmoderne samfund. Man lærer at scanne sig selv, spørge sig selv, hvad er det egentlig, jeg kan, og hvad har jeg egentlig forstået, af det jeg har lært? Det er utroligt vigtigt, hvis man skal markedsføre sin egen kompetenceprofil – hvis man f.eks. skal have et arbejde, eller brænder varm på en anden person, man gerne vil have som livsledsager. Man skal i stigende grad kunne markedsføre sig selv som en interessant person, og det lærer man bl.a. gennem logbogen,« siger John Krejsler.

Hvad vil du med dit liv

Forventningerne til logbogen er høje: Den skal levere dokumentation for den enkelte elevs læreproces, muliggøre individualisering af undervisningen og

sætte eleven i stand til at reflektere over egen læring. Men hvad nu hvis eleven ikke vil være med? Hvad nu hvis eleven blot skriver det allermest nødvendige, eller blot skriver det, som læreren gerne vil have? Bliver logbogen da ikke et tomt ritual?

Risikoen er i udpræget grad til stede, siger John Krejsler. Han har således stor forståelse for, at elever må udvikle taktikker, der eksempelvis gør det muligt at beskytte sig mod at blive påtvunget en personlig involvering, som han eller hun ikke har lyst til. Som eksempel på sådanne modstands-taktikker har John Krejsler set elever, der blot har skrevet »Jeg lavede mine lektier« i deres logbog. Graden af involvering vil for det meste være afhængig af kemien og sympatien mellem den enkelte lærer og elev og understreger blot, at logbogen er et meget personfølsomt redskab. Men er der tillid mellem elev og lærer, har logbogen potentialet til at blive en orienteringsnøgle for både lærer og elev i en tid, hvor det bliver stadig sværere at forudse, hvilken viden den enkelte får brug for i sit livsforløb.

»Vi er stigende grad nødt til at sige: 'Vi er lidt i tvivl om, hvad du skal lære for at få et godt liv, det må du også selv forholde dig til'. Om vi skal læse Johannes V. Jensen eller Tintin, se film af Steven King eller Fassbinder, det kan man ikke sige på forhånd, selvom man taler meget om en kanon for tiden. Det er jo afhængigt af, hvilket livsprojekt man har for sig. Og det må læreren tage alvorligt, altså hjælpe eleverne med at udvikle kompetencer til at finde ud af, hvad de vil med deres liv. Derfor må læreren tage teknologier til hjælp, som fremmer den form for læring, og en af de teknologier er logbogen,« siger John Krejsler, som mener, at det derfor vil være spild af ressourcer at satse for ensidigt på mere traditionelle tests og evalueringsmetoder i skolen.

»Jeg tror, man går galt i byen, hvis man begynder at indføre meget håndfaste testformer. Det kan være et supplement – aftagerne kan have brug for at få tal på folk, og det kan være nødvendigt for at sammenligne os med andre lande. Men når formålet er at hjælpe elever og studerende til at orientere sig i deres kompetenceudvikling, så tror jeg, de mere håndfaste test giver bagslag,« siger John Krejsler. ▲

Anders Lindskov
anli@dpu.dk

John Krejsler

John Krejsler er lektor på Institut for Pædagogisk Antropologi ved Danmarks Pædagogiske Universitet. Han er tilknyttet forskningsprogrammet Profession, Erhverv og Ledelse og forsker inden for områderne læreruddannelse, universitetsreform, individualiserende teknologier og styringsformer i uddannelsessystemet. I øjeblikket arbejder han på to internationale forskningsprojekter om henholdsvis skoleledelse og universitetsreform.

Logbogen

Logbogen har sine rødder i det maritime sprog. På skibet anvendes den til at optegne de daglige hændelser, mens skibet er på fart. Det kan både være mere tekniske optegnelser og kommentarer til hændelser om bord.

I pædagogikken er logbogen en slags læringsdagbog, som eleven, den studerende eller kursisten fører over sin egen læringsrejse. Optegnelserne kan være kortfattede faktuelle kommentarer om, hvad man har arbejdet med, men kan også have form af længere personlige refleksioner over udbyttet af forskellige aktiviteter.

Logbogen kan være i papirform eller føres elektronisk. Ofte ser man logbogen kombineret med porteføljer. Porteføljer er mapper, hvor eleven eller den studerende samler sin produktion af tekster og opgaver, som så bliver evalueret samlet ved afslutningen af læringsforløbet.